

Р. Є.Зайченко, В. М.Зігунов
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ СУПРОВОДУ НА КОМЕРЦІЙНИХ МАРШРУТАХ АКТИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Тези розглядають актуальні питання в сфері активного відпочинку в Україні, зокрема зазначається, що будь-який вид активного відпочинку потребує супроводу та керівництва туристичною групою на всіх етапах подорожі. Робота визначає актуальність розгляду цих питань у контексті розвитку туризму в Україні та може слугувати основою для подальших досліджень у сфері активного відпочинку та туризму.

Ключові слова: безпека, похід, трекінг, хайкінг, супровід.

This review examines current issues in the field of active recreation in Ukraine, in particular, it is noted that any type of active recreation requires accompanying and guiding a tourist group at all stages of the trip. The work considers the relevance of consideration of these issues in the context of the development of tourism in Ukraine and can serve as a basis for further research in the field of active recreation and tourism.

Keywords: safety, hiking, trekking, hiking, escort.

Постановка проблеми. Активний відпочинок стає все більш доступним, охоплюючи практично кожного, хто цікавиться створенням та отриманням високоякісного туристичного продукту. Розвиток та популяризація різноманітних форм активного туризму в Україні визначають необхідність вирішення ключових питань, пов'язаних із комерційними туристичними походами.

В Україні багато підприємців починають впроваджувати такі види активного відпочинку як хайкінг, треккінг, каякінг, рафтинг тощо. Будь-який вид активного відпочинку потребує супроводу з боку організаторів подорожі отримувача туристичних послуг (туриста) на всьому етапі подорожі. На сьогоднішній день в українських підприємців, які надають туристичні послуги у вигляді комерційних походів постає ряд питань:

- хто має право здійснювати супровід та керівництво комерційною групою туристів у поході;
- яким документом зазначені та ким затверджені вимоги до кандидата на посаду керівника комерційної групи туристів в поході.

З точки зору безпеки, у споживачів комерційних туристичних походів, постає питання: яким чином можна впевнитись, що керівник туристичної групи має достатньо знань і вмінь, щодо виконання своїх обов'язків гіда-провідника.

Вклад у розвиток безпеки туристських походів зробили вітчизняні вчені: В. М. Зігунов, В. В. Абрамов, О. Я. Булашев, О. В. Колотуха та інші. Слід зауважити, що напрацювання передбачені науковими працями вищезазначених вчених, лягли в систему підготовки керівників груп, які займаються видами спортивного туризму. Їх напрацюваннями також користуються гіди-провідники, які були керівниками категорійних походів.

Розуміння даного питання допоможе виокремити проблемні аспекти, які виникають в наступних питаннях: хто має право обіймати посаду гіда, інструктора, провідника комерційної групи туристів у поході; які вимоги до кандидата на таку посаду, як називається така посада, якими документами може бути підтверджена кваліфікація керівника комерційної групи туристів у поході. З погляду безпеки учасників комерційних туристичних походів стає актуальним питання про забезпечення високого рівня компетентності та кваліфікації керівників таких груп. Вирішення

цього аспекту вимагає розробки чітких стандартів та процедур для оцінки знань та навичок керівників груп комерційних походів, а також механізмів їх постійного підвищення кваліфікації.

На даний час, виникає нагальна потреба у встановленні державними органами стандартів та критеріїв для осіб, які здійснюють супровід та керівництво комерційними туристичними групами в поході.

Метою роботи є аналіз нормативно-правових засад діяльності фахівців супроводу на комерційних маршрутах активного туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу. З огляду на міжнародну практику слід зауважити, що у 1965 році була заснована Міжнародна федерація асоціацій гірських гідів (IFMGA), засновниками якої стали такі країни як Італія, Франція, Швейцарія та Австрія. Напрямки діяльності організації передбачають розробку однакових стандартів та правил для роботи гірських гідів, встановлення вимог до підготовки та відповідної сертифікації, а також створення умов для безперешкодної роботи за межами своїх країн.

З огляду на вітчизняну практику, слід наголосити, що завдяки діяльності Федерації спортивного туризму України розроблено та імплементовано велику кількість документів, якими регулюються вимоги щодо проведення спортивних походів, вимог до учасників спортивних походів, вимог до здобуття права бути керівником спортивних груп тощо.

Так, відповідно до Наказу Міністерства молоді та спорту за № 497/25274 від 14 травня 2014 р. встановлюються вимоги до керівників туристських спортивних походів, та права керівників туристських груп [1]. Слід зауважити, що у вимогах до керівників спортивних груп ключовим словом є «Спортивних». Більшість комерційних видів походів в Україні за своєю сутністю не підпадають під класифікацію спортивних походів. Необхідно наголосити, що комерційні туристські фірми працюють в Україні, опираючись на туристсько-спортивний досвід керівників спортивних походів. Але все ж таки, питання щодо вимог до керівника не спортивних груп в поході залишається відкритим.

Досліджуючи питання регулювання діяльності комерційних походів слід звернути увагу на Закон України «Про Туризм» (надалі

– Закон), яким регулюється значний спектр суспільних відносин в сфері туризм. Закон визначає загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України в галузі туризму та спрямований на забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, охорону здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав при здійсненні туристичних подорожей. Закон встановлює засади раціонального використання туристичних ресурсів та регулює відносини, пов'язані з організацією і здійсненням туризму на території України [2].

Законом встановлюються визначення таких понять як туризм, турист, туристичний продукт тощо [2].

Так абз. 4, ч.2, ст. 5 Закону України «Про Туризм» передбачено, що суб'єкти туристичної діяльності є гіді-перекладачі, екскурсоводи, спортивні інструктори, провідники та інші фахівці туристичного супроводу – фізичні особи, які проводять діяльність, пов'язану з туристичним супроводом, крім осіб, які працюють на відповідних посадах підприємств, установ, організацій, яким належать чи які обслуговують об'єкти відвідування [2].

З вищевказаного можемо зробити висновок, що Законом визначений перелік суб'єктів туристичної діяльності, але під надане визначення підлягає діяльність осіб щодо супроводу комерційних туристичних груп.

Абз. 6, ч.2, ст. 5 Закон України «Про Туризм» зазначається, що перелік посад фахівців туристичного супроводу та кваліфікаційні вимоги до них визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері туризму та курортів, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері трудових відносин [2].

Слід наголосити, що є достатня кількість підзаконних нормативних актів, міжнародних державних стандартів, але всі вони лише доповняють різні сфери діяльності суб'єктів, що надають комерційні послуги у сфері туризму, в частині піших походів. Так слід зазначити наступні Держані стандарти України: ДСТУ ISO 21101:2016 (ISO 21101:2014, IDT) «Туризм пригодницький. Системи менеджменту безпеки. Вимоги», ДСТУ 7450:2013 «Туристичні

послуги. Знаки туристичні активного туризму. Класифікація, опис і правила застосування» та інші.

Нажаль, станом на сьогодні, втратив свою чинність наказ Державної туристичної адміністрації України від 24 вересня 2004 року № 83 «Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу». Даним положення затверджувався порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу, Кваліфікаційні вимоги до екскурсоводів та Кваліфікаційні вимоги до гідів-перекладачів [3].

Висновки. Виходячи з вищевикладеного, можемо зробити висновок, що на даний час документи, якими мають бути встановлені конкретні вимоги щодо кваліфікації, знань, вмінь фахівців супроводу туристів на комерційних маршрутах з активного туризму відсутні. Необхідно поновити нормативно-правову базу з цього питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наказ Міністерства молоді та спорту «Про затвердження Кваліфікаційних норм та вимог Єдиної спортивної класифікації України з неолімпійських видів спорту»: Наказ від 14 травня 2014 № 497/25274. Законодавство України, ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0497-14#Text>(дата звернення: 14.11.2023).
2. Закон України «Про туризм»: Закон від 15.09.2023 № 324/95-ВР, Законодавство України ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95_%D0%B2%D1%80/ed20230401#Text (дата звернення: 14.11.2023).
3. Наказ Державної туристичної адміністрації України «Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу» від 24 вересня 2004 року № 83 Законодавство України, ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1344-04#Text> (дата звернення: 14.11.2023).